

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Rágalmazás vétsége bírósági határozatok tükrében

Szerző:

dr. Sári Adrienn

Miskolc, 2023. február 10.

I. Jogi szabályozás

A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdése szerint, aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A (2) bekezdés kimondja, hogy a büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a rágalmazást

- a) aljas indokból vagy célból,
 - b) nagy nyilvánosság előtt, vagy
 - c) jelentős érdeksérelmet okozva
- követik el.

A rágalmazás jogi tárgya a személy társadalmi megbecsülése, becsülete (társadalmi megbecsülése és egyéni önbecsülése) és méltósága.

Magyarország Alaptörvénye II. cikkében az emberi méltóságot, sérthetetlennek minősítette és az alapjogi katalógus élére helyezte. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.¹

A társadalmi megbecsülést és becsületet, a bűncselekményi tényállásoknál enyhébb jogsértésekkel szemben a szabálysértési jog is védi. A 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (a továbbiakban: Szabs. tv.) 180. § (1) bekezdése kimondja, hogy aki mással szemben a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, szabálysértést követ el. A (2) bekezdés rögzíti, hogy becsületsértés miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye.²

A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban Ptk.) 2:45. § a becsülethez és jóhírnévhez való jogot nevesíti. Kimondja, hogy a becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezésmódjában

¹ Magyarország Alaptörvénye II. cikk

² 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 180.§

indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás. A (2) bekezdés szerint, a jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tény állít vagy híresztel, vagy valós tény hamis színben tüntet fel.

A Btk. rendszerében a becsületsorbító tényállításokkal szemben a rágalmazás (Btk. 226. §), az ezen kívüli, gyalázkodó jellegű magatartásokkal szemben a becsületsértés (Btk. 227. §), a halott emlékét sértő megnyilvánulások esetén a kegyeletsértés (Btk. 228. §) tényállásával biztosít büntetőjogi védelmet. E bűncselekményekhez kapcsolódik továbbá egy speciális jogintézmény, a valóság bizonyítása (Btk. 229. §). E tényállások a véleményszabadság alapjogának korlátját képezik (Alaptörvény IX. cikk), s a konkrét esetek büntetőjogi minősítését is sok esetben a jogtárgy és a véleményszabadság mint kollidáló alapjogok közötti mérlegelés dönti el.³

II. A passzív alany

A rágalmazás passzív alanya természetes élő személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező személyösszesség lehet.

Személyösszesség személyek konkrét és zárt csoportját jelenti, akiknek kollektív társadalmi kötelezettségeik is vannak, így társadalmi megbecsülésre tarthatnak igényt. Ilyenek lehetnek a munkaközösségek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok.

Emberi méltósága nyilvánvalóan csak természetes személynek lehet, a társadalom kedvező értékítéletére, megbecsülésére azonban a jogi személyek, illetve más személyösszességek is igényt tarthatnak.

Ha a becsületsértő kifejezés vagy tényállítás nem az emberi méltóságot, hanem a társadalmi megbecsülést sérti, a becsületsértés vagy rágalmazás sértettjeként nemcsak a természetes személy, hanem a jogi személy is jogosult a magánindítvány előterjesztésére.⁴

³Gál Andor, Hegedűs István, Juhász Zsuzsanna, Karsai Krisztina, Mezőlaki Erik, Szomora Zsolt, Törő Sándor: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez

⁴BH1993. 139.

A becsületsértés és rágalmazás sértettje lehet nemcsak a természetes, hanem a jogi személy, sőt az önálló jogképességgel nem, de kollektív társadalmi kötelezettségekkel rendelkező személyösszesség is.⁵ A büntetőjogi védelem a becsület csorbítására alkalmas kijelentésekkel és tényállításokkal szemben nemcsak a jogi személyeket, hanem az olyan személyösszességeket is megilleti, amelyeknek nincs ugyan önálló jogképessége, de olyan kollektív társadalmi kötelezettségekkel rendelkeznek, amelyek teljesítése megalapozhatja a társadalmi megbecsülésük létrejöttét, s ennek ugyanolyan a társadalmi értéke, mint a természetes személyek esetében. Ugyanakkor azok a személyösszességek, amelyek nem rendelkeznek azzal a sajátossággal, hogy meghatározott társadalmi kötelezettséget teljesítsenek, vagyis nincsenek meghatározó kollektív kötelezettségeik a rágalmazás passzív alanyai sem lehetnek.

Magánindítványt előterjesztő politikai párt önálló jogi személy lévén passzív alanya lehet mind a becsületsértésnek, mind a rágalmazásnak; a becsület csorbítására alkalmas kifejezések és tényállítások ugyanis alkalmasak lehetnek a párt társadalmi megbecsülésének a csökkentésére vagy annak aláásására.⁶

A sértett határozott felismerhetősége akár név nélküli megjelölés nélkül is elképzelhető. A becsület csorbítására alkalmas tényállítás akkor is alkalmas a rágalmazás vétségének a megvalósítására, ha a sértett neve a sajtóközleményben nem szerepel, de a sértett kiléte egyértelműen azonosítható. A sajtóközleményben vagy a könyvben megvalósult rágalmazó tényállítás esetén a magánvádlónak nem kell tételesen bizonyítania, hogy a cselekmény elkövetése, illetőleg az elkövető kiléte pontosan mely időpontban jutott a tudomására, hanem elegendő annak a valószínűsítése is.⁷

⁵ BH1992. 154.

⁶ BH1992. 154.

⁷ BH1994. 8

III. A becsületcsorbításra alkalmas tényközlés

A rágalmozási magatartás a becsületcsorbításra alkalmas tényközlésként írható körül, amelyet a törvényi tényállás három vagylagos elkövetési magatartás formájában szabályoz. Ezek közös vonatkozási pontja a tény fogalma.

A tény az objektív valóság tudati visszatükröződése, amely lehet egy létező és érzékelhető, vagy egy nem létező, de elképzelhető jelenség, állapot, esemény, történés. Nem tény a tényekre vonatkozó értékítélet, amelynek állítása becsületsértést megvalósíthat, de rágalmozást nem.

A tényközlés: a becsület csorbítására objektíve alkalmasnak kell lennie, amelyet nem a sértett szubjektív érzékenysége alapján kell megítélni, hanem a társadalomban kialakult általános megítélés alapján.

A tényállítás becsület csorbítására alkalmas voltát nem a sértett szubjektív értékítélete, érzelmi beállítottsága vagy esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hanem annak van jelentősége, hogy a tényállítás objektív értelmezés alapján és a társadalomban kialakult általános felfogás szerint alkalmas-e a becsület csorbítására.⁸

A becsület csorbítására az olyan tényállítás alkalmas, amely büntető, szabálysértési, fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat. Tényállásszerű akkor, ha a sértett társadalmi megbecsülésének elvesztését, csökkenését vonhatja maga után. A becsület csorbítására való alkalmasságot az adott kijelentés teljes szövegkontextusában kell vizsgálni. Ennek gyakorlati jelentősége lehet cikkek, könyvek, posztok esetében.

A rágalmozásnál a becsület csorbítására alkalmasság kérdésében a társadalomban kialakult általános felfogás és az elkövetés konkrét körülményeit vizsgálva, objektív értelmezés alapján kell állást foglalni, az érintett személy beállítottsága, esetleges érzékenysége alapján nyugvó szubjektív szemlélet szerinti értékelésnek nincs helye. Így a napilapban az ún. olvasói levelek körében közölt

⁸ BH2001. 462

viták során tett tényállítások - amennyiben azok nem lépik túl a véleménynyilvánítás, kritika határát és nélkülözik a gyalázkodó, megszégyenítő jelleget - nem szolgálhatnak alapul a rágalmazás megállapításának.⁹

A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátlan, és nem élveznek védelmet a gyalázkodó, bűncselekmény elkövetésére utaló, valótlan tartalmú tényállítások. Az olyan, a közszereplő működésével kapcsolatos tényállítások, amelyek - valóságuk esetén - a közszereplő ellen büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhatnak, meghaladják a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos határait, és alkalmasak a sértett jó hírének, becsületének megsértésére.¹⁰

A becsületcsorbításra alkalmasság kapcsán kiemelt figyelmet kell szentelni a véleményszabadság és a jó hírnév, illetve becsület, mint jogi tárgyak kollíziójának. A rágalmazás tényállása nem lehet az indokolt kritikai megállapítások, bírálatok büntetőjogi korlátja. Ezért a nem gyalázkodó bíráló megállapítások nem tényállásszerűek.

A rágalmazás nemcsak természetes személy, hanem jogi személy sérelmére is elkövethető. Az egyes társadalmi jelenségeket értékelő és bíráló - nem gyalázkodó, közmegegyezést kiváltó kijelentések - melyek a szabad véleménynyilvánítás alkotmányilag biztosított gyakorlása körébe esnek, nem valósítanak meg rágalmazást, nem zárhatja ki a bírálat jogát. Ezért a nem gyalázkodó hangvételű bíráló megállapítások nem tényállásszerűek.¹¹

Annak a ténynek az állítása, hogy valaki egy bűncselekmény elkövetésének részese volt, alkalmas a becsület csorbítására. Ha a bíróság a becsület csorbítására alkalmas tény valóságát a bizonyítási eljárás keretében a szükséges körben megvizsgálta, a valóságbizonyítás kifejezett elrendelésének elmaradása nem sérelmezhető.¹²

⁹ BH1998. 317.

¹⁰ EBH2018. B.19.

¹¹ FBK 1991/10.

¹² BH2015. 323.

A rágalmazás és a becsületsértés jogi tárgya egyaránt a becsület. A két bűncselekmény elkövetési magatartásai azonban különbözőek. A rágalmazás tényállítással vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés használatával, a becsületsértés pedig a becsület csorbítására alkalmas kifejezés használatával vagy egyéb ilyen cselekménnyel valósítható meg. A rágalmozó tényállítása eseményt, történetet tartalmaz, és ezért az objektív valóság hitelének látszatát kelti. A becsületsértés elkövetési magatartása viszont értékítéletet fejez ki. A rágalmazás tényállítása arra alkalmas, hogy annak alapján a tudomást szerző maga alkosson értékítéletet, míg a becsületsértő a saját értékítéletét adja tovább.¹³

Valakit fasisztának vagy kommunistának nevezni - konkrét, az érintettre vonatkoztatható események, cselekmények említése nélkül - nem tényállítás, hanem olyan értékítélet, amely sem a rágalmazás, sem pedig a becsületsértés szempontjából nem tényállásszerű, ezért bűncselekményt nem valósít meg.

Az Alaptörvényben [Nemzeti Hitvallás, U) cikk] deklaráltakra, valamint a Btk. 333. §-ában kodifikált törvényi tényállásra figyelemmel a faszizmus és a kommunizmus, mint diktatórikus hatalomgyakorlási formák, illetve eszmerendszerek között a büntető jogalkalmazás során különbséget tenni nem indokolt.¹⁴

IV. Az elkövetési magatartások

A tényállítás olyan kijelentés, nyilatkozat, amelynek tartalma valamely múltban megtörtént vagy a jelenben történő való vagy valótlán jelenség, állapot, esemény, amely a passzív alany tudattartalmát leíró kijelentés. A tényállítás szükséges feltétele az is, hogy a sértett magatartását a kijelentés, állítás egyedileg felismerhetően határozza meg. Az általánosságban használt, konkrét tények állítása nélkül hangoztatott kifejezések nem alapozzák meg a rágalmazáshoz szükséges tényállítást.

¹³EBH2017. B.11.

¹⁴ EBH2017. B.11.

A rágalmazás feltétele az is, hogy az elkövető által tett - a becsület csorbítására alkalmas - tényállítás, híresztelés jogellenes legyen.

Nem valósít meg bűncselekményt a hatóság előtt folyamatban lévő eljárásban az ügyfél által az őt megillető jogok keretei között az ügy tárgyával, az abban érintett személlyel összefüggésben az ügy tisztázása érdekében tett - gyalázkodástól, becsmérléstől mentes - tényállítás akkor sem, ha a becsület csorbítására objektíve alkalmas volna.¹⁵

A terhelt által a polgári perben tett, személyes meggyőződésén alapuló, azon becsület csorbítására alkalmas nyilatkozat, hogy „csalást követnek el a szövetkezet vezetői” konkrét tényállítás, amely a szövetkezet vezetőinek költségelszámolással kapcsolatos magatartását beazonosíthatóan, egyedileg határozta meg. Ezért az a rágalmazást megalapozó tényállításként értékelendő.¹⁶

A tények híresztelése mások ismeretére hivatkozással tett tényállítás vagy mások által tett tényállításnak továbbadása. Híresztelés lehet, egy újságcikk szerzője, híresztelés egy újságcikkben megjelent információnak az interneten való újbóli közzététele.

A rágalmazás szempontjából a híresztelés fogalma alá esik valamely becsület csorbítására alkalmas tény továbbadása, továbbítása vagy közvetítése, függetlenül attól, hogy a híresztelő a tényállítás való vagy valótlan volta kérdésében állást foglalt-e.¹⁷

Tényre közvetlenül utaló kifejezés bár nem tényállítás, de logikailag, körülírás nélkül is az egész ténykörre utal, ezért valójában tényközlés. A kifejezés használata esetén általában a körülmények elemzése alapján lehet eldönteni, hogy közvetlenül a tényre utalás, vagy becsületsértő kijelentés történt-e.

¹⁵ BH2009. 135.

¹⁶BH2009. 135.

¹⁷ BH1992. 226.

A tényközlés képi ábrázolással is történhet, amennyiben az egyértelműen valamely becsületcsorbításra alkalmas ténykörre utal (például a sértett valós, ám a többségi társadalom által bizarrnak tartott szexuális szokásaira).¹⁸

A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátlan, és nem élveznek védelmet a gyalázkodó, bűncselekmény elkövetésére utaló, valótlan tartalmú tényállítások. Az olyan, a közszereplő működésével kapcsolatos tényállítások, amelyek - valóságuk esetén - a közszereplő ellen büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhatnak, meghaladják a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos határait, és alkalmasak a sértett jó hírének, becsületének megsértésére.¹⁹

A rágalmazás absztrakt veszélyeztető tényállítás, elegendő a sérelem absztrakt lehetősége, a becsület csorbulása eredményként nem tartozik a tényálláshoz. Fontos kiemelni, hogy a tényállítás valótlanlansága nem tényállási elem, a rágalmazás valótlan és valós tény állításával is elkövethető.

A rágalmazás megvalósításának fontos eleme az ún. szituációs elem, hogy a tényközlés a passzív alanytól különböző más személy előtt történik, azaz a becsületcsorbító tényközlésről más személy az elkövetőtől közvetlenül szerezhesse tudomást. Nyílt levelezőlapon vagy másnak címzett zárt levélben elkövethető a rágalmazás.

A rágalmazás vétsége akkor valósul meg, ha az elkövető az elkövetési magatartások bármelyikét más (harmadik) személy előtt viszi véghez. Zárt küldeményben (levélben) történő becsületsértő tényállítás, híresztelés, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés esetén rágalmazás akkor valósul meg, amikor a küldemény címzettje nem a sértett, s e harmadik személy előtt a küldemény tartalma ismertté válik. A bűncselekmény megvalósulását nem befolyásolja az a körülmény, ha - az elkövető által előre nem látható okból - a küldeményt a sértett előbb maga ismeri meg, majd azt ő továbbítja a címzettnek.²⁰

¹⁸EBH2013. B.21

¹⁹ EBH2018. B.19.

²⁰ EBH2006. 1386.

A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátlan, és nem élveznek védelmet a gyalázkodó, bűncselekmény elkövetésére utaló, valótlan tartalmú tényállítások. Az olyan, a közszereplő működésével kapcsolatos tényállítások, amelyek - valóságuk esetén - a közszereplő ellen büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhatnak, meghaladják a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos határait, és alkalmasak a sértett jó hírének, becsületének megsértésére.²¹

V. A jogellenesség

A rágalmazás esetén alapvető a jogellenesség vizsgálata. Jogellenesség hiányának hátterében a joggyakorlás vagy kötelezettség teljesítése állhat, amelyekhez esetén nagyobb érdek fűződik a becsületcsorbításra alkalmas tényközlés megtételéhez, mint a jó hírnév büntetőjogi szankciókkal történő védelméhez.

Nem állapítható meg jogellenesség, ha a hivatalos személy eljárása során határozatában, szóbeli nyilatkozatában állít vagy állapít meg olyan tény, amely a becsület csorbítására objektíve alkalmas.

Nem állapítható meg azzal szemben sem, aki tanúzási kötelezettségét teljesítve, nyilatkozik becsület csorbítására objektíve alkalmas nyilatkozatot téve.

Rágalmazás vétségét nem valósítja meg a felsőoktatási intézet hallgatója, aki az oktatója sérelmezett eljárása elleni panaszjogával élve becsület csorbítására alkalmas tény állítása nélkül a főiskola igazgató-helyettesének írt levélben tárja fel a magánvádló kifogásolható magatartását. E bűncselekményt az igazgatóhelyettes által a panasz kivizsgálásával megbízott tanszékvezető sem követi el, aki a panasz megalapozottságát igazolva a magánvádló kifogásolható magatartásáról tájékoztatja jelentésében a főigazgató-helyettest.²²

Nem valósít meg bűncselekményt a hatóság előtt folyamatban lévő eljárásban az ügyfél által az őt megillető jogok keretei között az ügy tárgyával, az abban érintett személlyel összefüggésben az ügy

²¹ EBH2018. B.19.

²² BH2010. 115.

tisztázása érdekében tett - gyalázkodástól, becsméréstől mentes - tényállítás akkor sem, ha a becsület csorbítására objektíve alkalmas volna.²³ A gyalázkodó, becsmérő, az ügy tárgyától eltérő megnyilvánulás például ha szembesítés során, vagy egy tanúvallomás alkalmával használ valaki a becsület csorbítására alkalmas kijelentést, például mást szociopata, vagy pszichopataként jellemez pusztán indulatból, az alkalmas a rágalmazás tényállításának megvalósítására, még akkor is, ha azt hivatalos eljárás során tette.

Hiányzik a jogellenesség, és ezért rágalmazás vétsége sem valósul meg akkor amikor az amatőr sportszervezetben funkciót betöltő vezető (versenybíró) e feladatkörében a magánvádoló sportszakosztályi vezetőre olyan negatív tényközlést tartalmazó jelentést tesz, amelyet nyilvánvalóan a közérdek indokol. A rágalmazás büntette kapcsán kialakult bírói gyakorlat hosszú ideje következetes abban, hogy a jogellenesség hiánya kizárja a bűncselekmény megállapíthatóságát. Mindennek alapja pedig az, hogy egyes tevékenységek, eljárások során a személyek magatartását, esetleg becsületét, jó hírnevét érintő negatív tartalmú tényközlések megtétele elkerülhetetlen. Így nélkülözi a jogellenességet a feljelentésben, a tanúzási kötelezettség során, hatósági eljárásban tett ügyfél-nyilatkozatban, ténymegállapításokat rögzítő hivatalos határozatokban, nyilvános bírósági tárgyalásokról adott sajtótudósításokban, valós közérdek vagy jogos magánérdek védelme céljából az állami vagy társadalmi szervekhez eljuttatott panaszban, bejelentésben rögzített negatív tartalmú tényállítás. Ezen ügyben kifejtette a bíróság, hogy a feljelentettek cselekménye nélkülözi a jogellenességet, ám ennek alapja nem nevezettek „hivatalos eljárása” volt, hanem egyszerűen az a tény, hogy sportvezetői feladatkörükben olyan jelzéssel éltek a magánvádoló szakosztályi vezetőjéhez, amelyet nyilvánvalóan a közérdek - a sakkversenyek nyugalmanak és szabályosságának biztosítása érdekében teendő preventív intézkedés megtétele - indokolt.²⁴

A gyámhatósági eljárásban meghallgatott ügyfélnek a másik félre vonatkozó, nem becsmérő jellegű tényállításai - a társadalomra veszélyesség hiányában - nem valósítják meg a rágalmazás bűncselekményét. Az ítélkezési gyakorlatban töretlenül érvényesülő elv, hogy a hatóság előtt folyamatban lévő eljárásban az ügyfél által az őt megillető jogok keretei között tett, az ügy tisztázása érdekében szükséges, gyalázkodástól, becsméréstől mentes tényállítás - még akkor is, ha az tartalma

²³ BH.2009.135.

²⁴ BH.2004.35.

alapján egyébként becsület csorbítására alkalmas volna - nem jogellenes, hanem jogszerű magatartás, következésképpen társadalomra veszélyesség hiányában a rágalmazás vétségét nem valósítja meg. Az adott ügyben a láthatási jogának korlátozása miatt kérte a gyámhatóság intézkedését adott fél. Az ennek folytán megindult eljárásban a gyámhatóság meghallgatta a terheltet, aki - az ügyintéző azon kérdésére, hogy mi volt az oka a kapcsolat ilyen mérvű megromlásának - feltárta azokat a körülményeket, amelyek az e kérdésben kialakított álláspontját befolyásolták. A terhelt nyilatkozata nem volt becsmérő jellegű, az általa előadott tényekkel pusztán arra kívánt magyarázatot adni, hogy az eljárás alapjául szolgáló magatartása milyen okokra vezethető vissza. A terhelt e tényállításaival tehát a gyámhatósági eljárás kereteit nem lépte túl, azok - függetlenül attól, hogy már a bontóperben is felmerültek - a felek között kialakult vitás helyzet tisztázása érdekében szükségesek is voltak, következésképpen hiányzik a cselekmény jogellenessége. Minthogy pedig a jogszerű cselekmény nem jelent veszélyt a társadalomra, bűncselekmény megvalósulásáról sem lehet szó.²⁵

A jogellenesség hiánya nem csupán a hatóság előtt már folyamatban lévő ügyben - az adott eljárás érdemével összefüggésben, a joggyakorlás indokolt és szükséges keretei között - tett, a becsület csorbítására egyébként objektíve alkalmas tényállítások kapcsán, hanem a hatósági eljárást megindító beadványban részletezett tényközlés tekintetében is megállapítható. Ellenkező esetben ugyanis a jog által biztosított igényérvényesítés lehetősége eleve kizárt volna. mögött tehát kettős érdek húzódik meg, egyrészt az ügyfél általi joggyakorlás, illetve kötelezettség teljesítésének biztosítása, másrészt a hatósági eljárás zavartalanságának, a döntés ténybeli objektivitásának megóvása. Ehhez képest értelemszerűen nem csupán folyamatban lévő ügyben kifejtett, hanem a hatósági ügyet megindító magatartás (beadvány) esetében is fennáll a jogellenességet kizáró ok. Különben számos - adott esetben bírói útra tartozó - igényérvényesítés lehetősége eleve kizárt lenne.²⁶

Együttes feltétel azonban, hogy

- az elkövető és a sértett egyaránt ugyanazon eljárás tárgya szempontjából legyen érintett, eljárási helyzetük, szerepük azonban közömbös (alanyi összefüggés);

²⁵ BH.2004.267.

²⁶ EBH.2011.2394.

- az elkövető nyilatkozata az adott eljárás tárgyához tartozó legyen, jelentősége azonban közömbös, hiszen annak eldöntése nyilvánvalóan az adott eljárást folytató hatóság feladata (tárgyi összefüggés); továbbá
- a megtett nyilatkozat az elkövető legális érdekével indokolható, nem öncélú; és
- nem gyalázkodó, becsmérő tartalmú.²⁷

Bírósági tárgyaláson peres félként az ellenérdekű peres fél - jogvita tárgyával összefüggő szaktudását bíráló, hozzá nem értését szemléletesen (népi szólás használatával) kifejező - véleménynyilvánítás sem rágalmazást, sem becsületsértést nem valósít meg.²⁸

Az ítélkezési gyakorlat egységes abban, hogy a bírálat, a kritika, a véleménynyilvánítás ténybeli valóságtartalma a büntetőeljárásban nem esik a „tényállítás” fogalma alá, ezért az ezt tartalmazó nyilatkozat sem a rágalmazás, sem a becsületsértés megállapítására nem alkalmas. Azonban a gyalázkodó jellegű és az emberi méltóság sérelmével járó nyilatkozatok még abban az esetben is bűncselekmény megvalósítására alkalmasak, ha azok - formálisan - kritikai megjegyzésként kerülnek a nyilvánosságra.²⁹

Ha a véleménynyilvánítás sérti ugyan a társadalomban általában elvárt jó ízlés követelményeit, vagy egy bírósági tárgyalás méltóságát, de semmiképpen sem gyalázkodó jellegű és emberi méltóságot sértő, és az ilyen jelleget a közfelfogás szerint is egyértelműen nélkülözi, nem valósítja meg jogellenesség hiányában a rágalmazás vétségét.

Becsület csorbítására nem alkalmas, ezért rágalmazást nem valósít meg a fizetési kötelezettség teljesítésével elmaradt tulajdonostársak közüzemi díjtartozások összegszerű megjelölését is tartalmazó névjegyzékének a társasház lépcsőházában történő, a jogkövetkeztetésekre is figyelemfelhívást tartalmazó kifüggesztése. A tájékoztatókban közölt tények, kijelentések a lakóközösség tagjainak tájékoztatását, figyelemfelhívását szolgálták. Az ilyen „Tájékoztatók” nem tekinthetők szegyenlistáknak, nem alkalmasak arra, hogy a feljelentők személyére nézve az adott

²⁷ EBH2011. 2394.

²⁸ EBH2013. B.8.

²⁹ EBH2013. B.8.

körülmények között másban negatív értékítéletet alakítsanak ki. Általános közfelfogás ugyanis, hogy nem tekinthető becsületes embernek, aki az igénybe vett szolgáltatásért tudatosan nem fizeti meg az ellenértéket, ilyen emberre adott esetben a bűncselekmény gyanúja is vetülhet.³⁰

Rágalmazás nem állapítható meg jogellenesség hiánya miatt a becsület csorbítására egyébként alkalmas tényállítás kapcsán, ha a tényközlés peres, vagy más, jogilag szabályozott hatósági eljárásban, az arra előírt eljárás rendjében, az eljárás tényét képező ügy érdemével összefüggően - mint feljelentési, bejelentési jogosultság vagy tanúzási kötelezettség teljesítése által - valósul meg. Mindezek nyomán alakult ki az a több évtizedes, töretlen ítélkezési gyakorlat, hogy a - becsület csorbítására objektíve egyébként alkalmas - tényközlés jogellenességét kizárja, ha az peres, vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben állóan történt. Ilyennek tekintendő többek között a feljelentési, bejelentési, tanúzási kötelezettség teljesítése.³¹

A rágalmazás miatti büntetőjogi felelősség megállapítása akkor felel meg a büntető anyagi jog szabályainak, ha a cselekmény tényállásszerű, jogellenes és amennyiben a valóság bizonyításának helye van, az nem vezet eredményre. A valóság bizonyításának elmaradása - ha annak helye van - felülvizsgálatra okot adó anyagi jogszabálysértés. Nincs helye azonban a valóság bizonyítása elrendelésének, ha a tényállítás valóságtartalmának tisztázása a bizonyítási eljárás során kétségtelenül és ténszerűen megtörtént. A tényállítás valóságtartalmának ennek ellenére történő további vitatása már a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenységét támadja, amely felülvizsgálatban kizárt.³²

A becsület csorbítására alkalmas és ezért rágalmazást valósít meg az a tényállítás, mely szerint a sértett ügyészként eljárva egy konkrét büntetőeljárás kényszerintézkedés hatálya alatt álló gyanúsítottjának többéves börtönbüntetését előre megjósolta, s erre figyelemmel a gyanúsított állapotos feleségét terhességének megszakítására hívta fel. Ez a magatartás a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás szerint is azt jelenti, hogy az ilyen

³⁰ EBH2013. B.16.

³¹ EBH2014. B.3.

³² BH2020.258.

kijelentések elkövetője hatalmaskodik, szolgálati helyzetével (beosztásával) visszaél, és ezért nem jellemes. A terhelti közlés tehát alkalmas arra, hogy a sértettről, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetben kialakult társadalmi megítélést, elismertséget kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja.³³

Az országgyűlési képviselő törvényen alapuló mentelmi joga kettős természetű. Egyrészt eljárási jogi, másrészt anyagi jogi. Az eljárási jellegű mentesség csak a képviselői tisztség fennállása alatt - és a mentelmi jog felfüggesztéséig, illetve annak hiányában - zárja ki a büntetőeljárás folytatását bármilyen, akár a tisztség keletkezése előtt, akár annak fennállása alatt elkövetett bűncselekmény miatt. Az anyagi jogi mentesség pedig a képviselői megbízatás gyakorlása során és a képviselői megbízatással összefüggésben tett közlések miatti felelősségre vonást zárhatja ki. E két - kiterjesztően nem értelmezhető - tevékenységi körön kívül eső közszereplésekre, így a televíziós műsorban történő nyilvános fellépésre a mentelmi jog által biztosított védettség nem vonatkozik, az ilyen szereplés ezért nem kockázatmentes, s az ott tett kijelentések jogellenesnek tekinthetők, ha egyébként a becsület csorbítására alkalmasak.³⁴

Az Alaptörvény IX. Cikk 1. bekezdése alapján mindenkinek joga van a vélemény-nyilvánítás szabadságához, valamint helyesen utalt arra, hogy az állandó bírói gyakorlat - figyelemmel a 36/1994. (VI. 24.) AB. határozatban foglaltakra is - a közhatalom gyakorlásában részt vevő személyekkel szemben magasabb tűrési kötelezettséget fogalmaz meg, az ő vonatkozásukban megnyilvánuló vélemény-nyilvánítás és kritika esetében. Nem igényli a büntetőjogi beavatkozást a hatóságok, hivatalos személyek tevékenységének, működésének olyan kritikájával, negatív megítélésével szemben sem, amely becsületsértő, gyalázkodó kijelentések, magatartások formájában nyilvánul meg.

A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy a bűncselekmény - az alapesetét tekintve - formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény, ezért az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon - a jogi tárgyon kívül - egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit.

³³ EBH2019. B.3

³⁴ EBH2019. B.3

A Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg, vagyis megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a jogalkalmazóra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. A törvény valójában tehát nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el, ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a jogalkalmazó feladatává teszi a konkretizálást.

A tényállásszerűség követelménye alapján tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az elkövető magatartása tényállítás, híresztelés, avagy kifejezés használata. Tényállításról van szó, ha az adott nyilatkozat alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történés szolgál. Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata annyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapja. Minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van. Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása.

VI. Stádiumok és tettesség

A rágalmazás befejezett a verbális tényközlés más előtti elhangzásával, vagy nem verbális tényközlés esetén annak más személy tudomására jutásával. Például amikor az újságcikk megjelenik, vagy postai levél esetén elképzelhető a kísérelt is. Ha a küldemény címzettje nem a sértett, s e harmadik személy előtt a küldemény tartalma ismertté válik.

A rágalmazás közönséges bűncselekmény, tettese bárki lehet. A rágalmazás híreszteléssel megvalósított fordulata esetén mind a tény állítója, mind annak híresztelője önálló tettes.

VII. Szándékosság, gondatlanság

Szituációs elem, hogy a tényközlés a passzív alanytól különböző más személy előtt történik, azaz a becsületcsorbító tényközlésről más személy az elkövetőtől közvetlenül szerezhesen tudomást. Nyílt levelezőlapon vagy másnak címzett zárt levélben elkövethető a rágalmazás. A rágalmazás vétsége

csak szándékosan követhető el. A szándékosságnak azonban nem eleme a becsületsértési célzat, mivel a rágalmozás eshetőleg szándékkal is megvalósítható.³⁵

A rágalmozás vétsége akkor valósul meg, ha az elkövető az elkövetési magatartások bármelyikét más (harmadik) személy előtt viszi véghez. Zárt küldeményben (levélben) történő becsületsértő tényállítás, híresztelés, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés esetén rágalmozás akkor valósul meg, amikor a küldemény címzettje nem a sértett, s e harmadik személy előtt a küldemény tartalma ismertté válik.³⁶

A bűncselekmény megvalósulását nem befolyásolja az a körülmény, ha - az elkövető által előre nem látható okból - a küldeményt a sértett előbb maga ismeri meg, majd azt ő továbbítja a címzettnek.³⁷

A rágalmozás csak szándékosan követhető el, azonban megvalósulásához elegendő az eshetőleg szándék is.

Nem feltétele a rágalmozásnak, hogy az elkövető tudata átfogja az általa tett vagy híresztelt tényállítás hamis (valótlan) voltát; elegendő a tényállítás becsület csorbítására való alkalmasságának a tudata.³⁸

A gondatlanság nem alapoz meg büntetőjogi felelősséget, például, ha a főszerkesztő nem ismerte a rágalmozást megvalósító írást.³⁹

Amennyiben az elkövetőnek csak a más előtti elkövetésre nem terjed ki a szándéka, a becsületcsorbításra alkalmas tényközlés becsületsértésként minősülhet.⁴⁰

³⁵ EBH2006. 1386.

³⁶ EBH2006. 1386.

³⁷ EBH2006. 1386.

³⁸ BH1992. 226.

³⁹ EBH2005.1289.

⁴⁰ BH1985. 218.

Verbális cselekmény esetén a gondatlanság fogalmilag kizárt, mivel a szó kimondásával rögzül az akarat. A rágalmazás bűncselekményével kapcsolatban a bűnösség vizsgálata során az elvárhatóság kategóriája nem a szándékosság, hanem a gondatlanság, s azon belül is a hanyag gondatlanság tekintetében merülhet fel.⁴¹

VIII. Minősített esetek

Az aljas indok vagy cél magában foglalja a nyereségvágyat is, de a jogalkotó kiemelte és nevesítette mint egy tipikus aljas indokot. Az aljas indokból (célből) elkövetett cselekmény erkölcsileg elvetendő motívumból fakadó vagy ilyen célból megvalósított. Az indok és cél szerinti megkülönböztetés a szándék fajtája szempontjából lényeges; az aljas indokból elkövetés - éppen úgy, mint a nyereségvágyból történő elkövetés - eshetőleges szándékkal is megvalósítható, a célzatos elkövetésnek azonban az egyenes szándék az előfeltétele. A bosszú is lehet az aljas indok. Aljas indoknak tekinthető az is, ha a cselekmény nem közvetlenül haszonszerzésre irányul, hanem az elmaradt haszon miatti megtorlás a cél, mert a sértett megghiúsította az elkövető anyagi reményeit.

A nagy nyilvánosság előtti elkövetésnél nagy nyilvánosságon a bűncselekménynek a sajtótermék, médiaszolgáltatás, sokszorosítás vagy elektronikus hírközlő hálózaton való közzététel útján történő elkövetését is érteni kell.

Az interneten közléssel megvalósult rágalmazás vagy becsületsértés esetén a bűncselekmény elkövetési helye a weboldalt működtető szerver helye és nem a szerveret üzemeltető gazdasági társaság székhelye.⁴²

A becsület csorbítására alkalmas tényállítás, és ezért a nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazás vétségét valósítja meg egy országos hetilapban annak közlése, miszerint egy település roma közössége retteg a helyi védőnőtől, mert annak gyámhatóság felé tett javaslatai miatt kismamák nem vihetik haza a kórházból gyermekeiket, másoktól pedig gyermeküket elveszik.⁴³

⁴¹ EBH2019. B.3

⁴² BH2022. 65.

⁴³ BH2019.216.

A rágalmazás esetén a jelentős érdeksérelem okozása, mint minősítő körülmény csak akkor állapítható meg, ha a sértettet a becsület csorbítása alkalmas tényállítás okozatos következményeként egyértelműen kimutatható személyes vagy vagyoni jellegű hátrány éri.⁴⁴

A jelentős érdeksérelem lehet a magánérdek vagy a közérdek sérelme is. A magánérdek sérelme jelentkezhethet személyi (erkölcsi) sérelemként (például a társadalmi megbecsülés, családi élet zavartalansága, egzisztenciális érdek), vagy kifejezetten anyagi jellegű is lehet, amennyiben az nem kár vagy vagyoni hátrány (például az üzleti jó hírnév stb.).⁴⁵ A közérdek sérelmét jelentheti a közügyek intézésével, közösségi érdekek képviselésével kapcsolatos cselekvési szabadság korlátozása.

Az okozati összefüggés különös gonddal vizsgálandó és e minősítő sértő eredményre elegendő csak a gondatlanságnak kiterjednie.⁴⁶

IX. Az elkövetés helye

Gyakran az interneten közléssel, különböző közösségi oldalakon valósult meg a rágalmazás, ilyenkor a bűncselekmény elkövetési helye a weboldalt működtető szerver helye és nem a szerveret üzemeltető gazdasági társaság székhelye.

A Kúria korábban már kimondta, hogy az interneten közléssel megvalósult rágalmazás vagy becsületsértés esetén a bűncselekmény elkövetési helye - amely egyben az általános illetékességi oknak felel meg - a weboldalt működtető szerver helye. Amennyiben a weboldal külföldi székhelyű szerverről működik, a bíróság illetékességét a terhelt lakó-, illetve tartózkodási helye határozza meg.⁴⁷

⁴⁴ EBH2005.1193

⁴⁵ BH1992. 744.

⁴⁶ BH2022. 65.

⁴⁷ BH2016. 167.

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban Be.) 22. § (1) bekezdése a korábbi Be. 18. § (1) bekezdés I. fordulatával azonos módon szabályozza, hogy a Magyarország határain kívül elkövetett bűncselekmény elbírálására az a bíróság illetékes, amelynek az illetékességi területén a terhelt lakcíme vagy tényleges tartózkodási helye található. A Be. 22. § (2) bekezdése kimondja, ha a terhelt a bűncselekményt Magyarország határain kívül követte el és az eljárást a távollétében folytatják, az a bíróság illetékes, amelynek az illetékességi területén a terhelt utolsó ismert lakcíme vagy tényleges tartózkodási helye található. A Be. 22. § (3) bekezdése kiegészítő rendelkezésként szabályozza, hogy amennyiben az (1) és (2) bekezdésben foglaltak alapján az eljárásra illetékes bíróság nem állapítható meg, a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság, a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben a Fővárosi Törvényszék jár el. A Be. 19. §-a értelmében a rágalmazás és a becsületsértés bűncselekménye járásbírósági hatáskörbe tartozik.

X. Bűncselekményi egység és a bűncselekmények találkozása

A rágalmazás rendbeliségét a sértettek száma határozza meg. Az azonos személyre vonatkozó becsületsértést a rágalmazás konzumálja, míg a tetteges becsületsértéssel valóságos halmazat jön létre.⁴⁸

A folytatólagosság az általános szabályok szerint létrejöhet. Folytatólagosan elkövetett bűncselekmény az, ha az elkövető ugyanolyan bűncselekményt, egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközönként többször követ el.⁴⁹

Amennyiben valamely speciális tényállásban jelentkezik a becsületcsorbításra alkalmas tényállítás, úgy a rágalmazás helyett a speciális bűncselekmény valósul meg. Ilyen lehet a közösség elleni uszítás, a rémhírterjesztés, a hamis tanúzás és a hamis vád.

A hamis vád különböző alakzataitól való elhatárolásnál meg kell vizsgálni, hogy milyen hatóság előtt történik a tényközlés, amelynek valótlanak kell lennie. Vizsgálni kell továbbá az erre kiterjedő szándék, és bűncselekményre vonatkozó hamis vád esetén a gondatlanság is.

⁴⁸ BH1981. 48.

⁴⁹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 6.§ (2) bekezdés

Másnak a hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével alaptalan vádolása nem a rágalmazás vétségét, hanem a hamis vád büntettét valósítja meg.⁵⁰

Speciális bűncselekmény a Btk. 226/B. § szerinti becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala. Képi vagy hanggi megjelenítéssel megvalósuló tényközlés esetén a rágalmazás csak akkor valósulhat meg, ha a felvétel valódi.

A rágalmazásnak nincs szabálysértési alakja, a becsületsértésnek azonban van. Becsületsértés szabálysértését valósítja meg az, aki a becsületcsorbításra alkalmas tényközlést kizárólag a sértettel szemben teszi.⁵¹ Amikor ez a kijelentés a sértett munkakörének ellátására vonatkozik, akkor becsületsértés vétsége valósul meg.

A személyiségi jogi perben a jogsértés objektív jogkövetkezményeiről kell dönten, amely nem azonos a jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől a polgári perben hozandó döntéssel.⁵²

A rágalmazás és becsületsértés között rendszerint nagy súlykülönbség áll fenn, mivel a rágalmozó eseményt, történetet formál, az eseménynek, a történetnek pedig a hallgató szemében mindig nagyobb a hitele, mint a már jellegében is szubjektív értékítéletnek vagy egyéb nyilatkozatnak. A rágalmozó tényállítás az objektív valóság hitelével jelentkezik, mutatkozik meg a hallgató számára, ezzel szemben a - csupán - becsületsértő kijelentéseknek rendszerint nincs konkrét tartalma. Ehhez képest alapvető különbség van közöttük, hogy az elkövető a tényállításával a hallgató jövőbeni értékítéletére apellál, avagy közöttük, hogy eleve értékítéletet mond. Előbbi a hallgatót meg akarja győzni saját igazáról, utóbbi viszont már készen szállítja a saját álláspontját, értékítéletét. A rágalmozó tényállítás alapján a hallgató tud értékítéletet alkotni a sértettéről, azon egyszerű oknál fogva, mivel a tények meggyőző ereje nagyobb. Ezért hisznek az emberek a tényeknek (tényállításnak) inkább, mint az értékítéletnek.

⁵⁰ BH1993. 716.

⁵¹ BH1985. 218.

⁵² BH2021.197.

XI. Magánindítvány

A rágalmazás a Btk. 231. § (2) bekezdés értelmében csak magánindítványra büntethető, akkor is, ha azt hatóság vagy hivatalos személy sérelmére követték el. Abban az esetben, ha a rágalmazást bíró, ügyész vagy rendvédelmi szerv tagjának sérelmére követték el, a magánindítvány megtételét követően közzvadás lesz a büntetőeljárás.

A törvény azért köti magánindítványhoz ezt a bűncselekményt, mert bagatell jellegű, illetve bizonyos cselekményeknél a sértett kímélete indokolja. Ilyenkor indokolt a sértettre bízni, hogy kívánja-e az elkövető felelősségre vonását. A releváns bűncselekmények a következők: egészségügyi önrendelkezési jog megsértése (amely esetében a magánindítvány csak akkor szükséges, ha azzal összefüggésben hivatalból üldözendő más bűncselekményt nem követtek el); magánlaksértés; zaklatás; magántitok megsértése; levéltitok megsértése; kiszolgáltatott személy megalázása; rágalmazás; becsületsorbításra alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése; becsületsorbításra alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala; becsületsértés; kegyeletsértés.

Amennyiben a becsületsértés passzív alanya rendvédelmi szerv tagja, akkor a bűncselekmény hivatalból üldözendő.

A Btk. 231. § (3) bekezdés szerint kegyeletsértés esetén az elhunyt hozzátartozója vagy örököse jogosult a magánindítvány előterjesztésére.

A hozzátartozó fogalmát a Btk. 459.§ (1) bekezdés 14. pontja szabályozza:

- a) az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy élettársa,
- b) az örökbefogadó és a nevelőszülő (ideértve az együtt élő mostohaszülőt is), az örökbe fogadott és a nevelt gyermek (ideértve az együtt élő mostohagyermeket is),
- c) a testvér és a testvér házastársa vagy élettársa,
- d) a házastárs, az élettárs,

e) a házastárs vagy az élettárs egyeneságbeli rokona és testvére.⁵³

Meghatalmazás hiányában a feljelentő nem terjeszthet elő magánindítványt más, teljes büntetőeljárási cselekvőképességgel rendelkező személy nevében is.

Magánvádas ügyben a feljelentés része és így a vádhoz tartozik mindazon tényleírás, amely miatt a feljelentő kinyilvánítja, hogy az elkövető felelősségre vonását kívánja; a feljelentés szerkesztésének módja - az, hogy a sérelmezett kijelentések a feljelentés „törzsszövegében” vagy a mellékletben szerepelnek-e - közömbös. A becsületbevágó cselekmények megítélése során elsődlegesen a tényállásszerűség vizsgálendő. A rágalmozás megvalósul, ha a terhelt nagy nyilvánosság előtt tett állítása szerint a sértett a már súlyos beteg örökhagyó megtévesztésével, azaz erkölcsileg elítélendő, bűncselekmény gyanúját is felvető módon szerezte meg a törvényes örökös elől az örökséget. Negatív értékítéletet tükröző, de becsület csorbítására alkalmas tény nem tartalmazó, illetve nem gyalázkodó jellegű közlések azonban sem rágalmozást, sem becsületsértést nem alapoznak meg.⁵⁴

A becsületbevágó cselekmények megítélése során elsődlegesen a tényállásszerűség vizsgálendő. A rágalmozás megvalósul, ha a terhelt nagy nyilvánosság előtt tett állítása szerint a sértett a már súlyos beteg örökhagyó megtévesztésével, azaz erkölcsileg elítélendő, bűncselekmény gyanúját is felvető módon szerezte meg a törvényes örökös elől az örökséget. Negatív értékítéletet tükröző, de becsület csorbítására alkalmas tény nem tartalmazó, illetve nem gyalázkodó jellegű közlések azonban sem rágalmozást, sem becsületsértést nem alapoznak meg.⁵⁵

Magánvádas ügyben a feljelentés része és így a vádhoz tartozik mindazon tényleírás, amely miatt a feljelentő kinyilvánítja, hogy az elkövető felelősségre vonását kívánja; a feljelentés szerkesztésének módja - az, hogy a sérelmezett kijelentések a feljelentés „törzsszövegében” vagy a mellékletben szerepelnek-e - közömbös.

⁵³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 6.§ (2) bekezdés

⁵⁴ BH2022.32.

⁵⁵ BH2022.32.

A becsületbevégo cselekmények megítélése során elsődlegesen a tényállásszerűség vizsgálándó. A rágalmazás megvalósul, ha a terhelt nagy nyilvánosság előtt tett állítása szerint a sértett a már súlyos beteg örökhagyó megtevesztésével, azaz erkölcsileg elítélendő, bűncselekmény gyanúját is felvető módon szerezte meg a törvényes örökös elöl az örökséget. Negatív értékítéletet tükröző, de becsület csorbítására alkalmas tény nem tartalmazó, illetve nem gyalázkodó jellegű közlések azonban sem rágalmazást, sem becsületsértést nem alapoznak meg.⁵⁶

A magánindítvány léte tény és egyszersmind jogkérdés is. Ténykérdés a tudomásszerzés időpontja, és a magánindítvány előterjesztésének időpontja. Az, hogy szükséges-e magánindítvány, illetve az joghatályos-e, már jogkérdés. A joghatályosság alapvetően két követelmény meglétét feltételezi. Egyrészt az arra jogosult nyilatkozzon arról, hogy a terhelt felelősségre vonását kívánja, másrészt ezt a jognyilatkozatát jogvesztő határidőn belül terjessze elő.

XII. Összegzés

Nagy odafigyelést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás, aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkozathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet. Utóbbi büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás. A fentiek alapján tehát elmondható, hogy mindig körültekintően kell eljárni annak megítélésénél, hogy az adott cselekmény megvalósítja-e a Btk.-ban szabályozott büntetőjogi tényállás elemeit, ennek pontos megállapítása, meghatározása nélkül ugyanis az Alaptörvényben biztosított jogok sérülhetnek. Az alapjogok azonban csak a szükségesség és arányosság mércéjén keresztül korlátozhatók, így jelentős tétje van egy-egy cselekmény megítélésének.

⁵⁶ BH2022.32.

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- Magyarország Alaptörvénye II. cikk
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- Gál Andor, Hegedűs István, Juhász Zsuzsanna, Karsai Krisztina, Mezőlaki Erik, Szomora Zsolt, Törő Sándor Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez
- BH2022. 65.
- BH2022.32.
- BH2021.197.
- BH2020.258.
- BH2019.216.
- BH2018. B.19.
- BH2016. 167.
- BH2015. 323.
- BH2010. 115.
- BH2009. 135.
- BH.2004.267.
- BH.2004.35.
- BH2001. 462
- BH1998. 317.
- BH1994. 8
- BH1993. 716.
- BH1993. 139.
- BH1992. 226.
- BH1992. 154.
- BH1992. 744.
- BH1985. 218.
- BH1981. 48.
- FBK 1991/10.

- EBH2019. B.3
- EBH2018. B.19.
- EBH2017. B.11.
- EBH2014. B.3.
- EBH2013. B.21
- EBH2013. B.8.
- EBH2013. B.16.
- EBH.2011.2394.
- EBH2006. 1386.
- EBH2005.1289.
- EBH2005.1193.